

УДК 377.3.:331.545

**КОНКУРЕНТОЗДАТНІСТЬ ФАХІВЦЯ ПРОФЕСІЙНОГО
НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ**

Т.І.СТОЙЧИК, кандидат педагогічних наук,
заступник директора з навчально-виробничої роботи
Криворізький професійний гірничо-технологічний ліцей
E-mail: stoychuk@inbox.ru

Анотація. У статті висвітлено актуальну проблему конкурентоздатності фахівців професійного навчального закладу. Обґрунтовано та проведено порівняльний аналіз понять «конкурентоздатність» та «конкурентоспроможність»; сформульовано поняття «конкурентоздатність фахівця професійного навчального закладу»; досліджено особистісні та професійні складові компетентності в науковій літературі; визначено особистісні та професійні складові компетентності конкурентоздатного фахівця професійного навчального закладу за результатами опитування роботодавців; обґрунтовано шляхи підвищення рівня конкурентоздатності фахівців професійного навчального закладу.

В процесі дослідження застосовано комплекс взаємопов'язаних методів дослідження, зокрема теоретичних та емпіричних.

В результаті дослідження уточнені поняття «конкурентоздатність» та «конкурентоспроможність», обґрунтовано відмінність між ними та зроблено висновок, що конкурентоспроможність фахівця – це наявність у фахівця можливостей конкурувати на ринку праці, а конкурентоздатність фахівця – це здатність фахівця конкурувати, тобто наявність у нього відповідних компетентностей та індивідуальних особливостей, які дозволяють виграти конкурентну боротьбу.

На основі проведеного огляду літературних джерел визначено поняття «конкурентоздатність фахівця професійного навчального закладу» – як здатність випускника відповідати вимогам роботодавця в даний період, через конкурентні (професійні та індивідуальні) переваги по відношенню до інших фахівців у певній галузі.

Зроблено спробу виділити важливі для роботодавця особистісні та професійні складові конкурентоздатності фахівця професійного навчального закладу. Визначено, що особистісні складові (відповідальність, здатність до навчання, мобільність, здатність працювати в команді) розпочинають формуватись ще з раннього віку, а професійні (висока кваліфікація, додаткова освіта або суміжна професія) – започатковуються саме в професійних навчальних закладах.

Перспективними є дослідження з проблеми формування навиків самореалізації особистості та підвищення інтелектуального і кваліфікаційного рівня упродовж усього життя.

Ключові слова: конкурентоздатність, конкурентоспроможність, конкурентоспроможність фахівця, професійний навчальний заклад.

Актуальність (Introduction). Особливу роль у розвитку економіки країни відіграє система професійної освіти, яка органічно пов'язана із виробництвом. Технологічні зміни на підприємствах, переоснащення виробництва, орієнтація на європейський ринок збуту змушують професійні навчальні заклади до пошуку шляхів підвищення якості підготовки, формування фахівців нового типу, які здатні реально бути конкурентоздатними на ринку праці [10, с.8].

На жаль, сьогодні ринок освітніх послуг не готовий повністю задовольнити попит роботодавців. Серед причин часто виокремлюють наступні: невідповідність структури знань, умінь та навичок фахівців – випускників професійних навчальних закладів вимогам виробництва; невідповідність кваліфікаційної характеристики фахівця вимогам ринку праці та роботодавців; невідповідність змісту навчального плану і робочих програм необхідним компетенціям відповідно до потреб ринку праці; формальність внутрішньої системи оцінювання якості підготовки фахівців безпосередньо в професійному навчальному закладі; низький рівень спрямування процесу підготовки щодо розвитку конкурентних переваг у майбутніх фахівців.

Спрямованість системи професійної освіти на засвоєння системи знань, яка була традиційною і виправданою ще декілька десятиріч тому, уже не відповідає сучасному соціальному замовленню, яке вимагає продукування самостійних, ініціативних, відповідальних фахівців, здатних ефективно взаємодіяти у виконанні соціальних, виробничих і економічних завдань.

Нерідко випускник професійного навчального закладу, який за результатами державної кваліфікаційної атестації є висококваліфікованим фахівцем, справжнім професіоналом, не може віднайти гідну роботу. При цьому інші, хто перебуває на тому ж, або на нижчому професійному рівні, знаходять себе в нових соціально економічних реаліях. На наш погляд, це пояснюється відсутністю у перших і наявністю в інших характеристик, що не належать (або опосередковано належать) до професійної сфери.

Нині роботодавець розглядає фахівця не лише як освітній продукт професійного навчального закладу, а як різнопланову особистість, що має певні складові, необхідні для роботи в умовах виробництва, та може досягти високих результатів у своїй діяльності. Відтак, буденна дійсність змушує все активніше звертатися до суті й значення понять «конкурентоздатність» та «конкурентноздатність фахівця».

Аналіз останніх досліджень та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Дослідженням теоретичних, методологічних, загальнометодичних складових конкурентоздатності фахівців займалися як вітчизняні науковці (Т.Ю. Андріяко, В.О. Бикова, Д.П. Богиня, В.І. Бондар, Н.І. Верхоглядова, Л.А. Дудко, Ю.І. Завалевський, Л.М. Карамушка, В.Ю. Ковальчук, В.Г. Кремень, С.Д. Максименко, Л.М. Сергеева, О.А. Філь та ін.), так і зарубіжні (І. Ансофф (Igor H. Ansoff), А. Бранденбургер (Adam Brandenburger), Д. Джоббер (David Jobber), П. Дойль (Peter Doyle), Ф. Котлер (Philip Kotler), Б. Нейлбафф (Barry Neylbaff), М. Портер (Michael M. Porter), А. Сміт (Adam Smit), Л.М. Мітіна, О.З. Мондраєва, Т.І. Савенкова, Р.А. Фатхутдинов та ін.). Водночас аналіз наукової літератури засвідчує, що проблемі конкурентоздатності фахівця у професійних навчальних закладах приділено не досить достатньо уваги, хоча це поняття і зустрічається в багатьох психологічних та економічних розробках, зокрема у дисертаційних дослідженнях.

Мета (Purpose) дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та проведенні порівняльного аналізу понять «конкурентоздатність» і «конкурентоспроможність»; формулюванні поняття «конкурентноздатність фахівця професійного навчального закладу»; дослідженні особистісних та професійних складових компетентності в науковій літературі; визначенні особистісних та професійних складових компетентності конкурентоздатного фахівця професійного навчального закладу за результатами опитування роботодавців; обґрунтуванні шляхів підвищення рівня конкурентоздатності фахівців професійного навчального закладу.

З урахуванням мети визначено завдання дослідження: здійснити порівняльний аналіз понять «конкурентоздатність» та «конкурентоспроможність»; сформулювати поняття «конкурентноздатність фахівця професійного навчального закладу», здійснити теоретичний аналіз особистісних та професійних складових компетентності; визначити особистісні та професійні складові компетентності конкурентоздатного фахівця професійного навчального закладу за результатами опитування роботодавців.

Методи (Methods). Відповідно до мети та визначених завдань застосовано комплекс взаємопов'язаних методів дослідження. Теоретичні методи: аналіз сучасного стану підготовки в професійних навчальних закладах, що дозволило виявити цілу низку вживаних заходів, спрямованих на підвищення рівня конкурентоздатності фахівців; системний аналіз педагогічної та методичної літератури, спрямований на обґрунтування понять «конкурентоздатність», «конкурентоспроможність», виявлення особистісних і професійних складових компетентності та формулювання понять «конкурентноздатність фахівця професійного навчального закладу», визначення особистісних та професійних складових компетентності конкурентоздатного фахівця професійного навчального закладу.

Емпіричні методи: анкетування роботодавців з метою виявлення сучасного стану якості підготовки фахівців та визначення особистісних і професійних складових компетентності конкурентоздатного фахівця професійного навчального закладу.

З метою перевірки достовірності даних здійснювалася кількісна та якісна обробка отриманих результатів за допомогою засобів комп'ютерної техніки.

Результати (Results). На сьогодні існує безліч трактувань сутності поняття «конкурентоздатність». Однак, як правило, з поняттям «конкурентоздатність» вживається тотожний термін "конкурентоспроможність".

Грунтовний аналіз сучасної довідкової літератури доводить, що означені поняття розглядаються як синоніми (Калашник В.С., Ковальова Т.В., Коврига Л.П., Пономарів О.Д., Сліпушко О.М.) та визначають один термін через інший, зокрема: *спроможний* – «який має *здатність* виконувати, здійснювати, робити що-небудь» [6, 14,15], а *здатність* – «властивість індивіда, яка визначає його можливість, *спроможність*, нахил до виконання певної діяльності» [13].

Означене певним чином доводить і науковець Бондар В.І., який зазначає, що поняття «конкурентоспроможний» і «конкурентоздатний» взаємопов'язані, і коли мова йде про «кваліфікаційну готовність за необхідності вступати в конкурентну боротьбу на ринку праці», то науковець радить використовувати поняття «конкурентоспроможний», разом з тим вчений визначає «конкурентоздатність» як «стійку особистісну властивість свідомо і творчо реалізувати професійну компетентність за достатнього рівня володіння необхідними суспільно-комунікативними знаннями, вміннями та особистісними характеристиками» [1, с.22].

Разом з тим, науковці Бусел В.Т. та Родзевич Н.С. доводять, що терміни «конкурентоспроможність» та «конкурентоздатність» тільки етимологічно мають один корінь, похідний від слова «конкуренція», що означає суперництво, змагання, зіткнення [5, с.551]. Вчені вказують на те, що друга частина терміну має певні розбіжності – «спроможність» походить від слова «спроможний», тобто який має здатність виконувати, здійснювати що-небудь або який може, має можливості здійснити що-небудь [2, с.1378]; «здатність» – від слова «здатний», тобто який може, уміє здійснювати, виконувати, робити що-небудь, поводити себе певним чином [2, с.453]. Розбіжність виникає в тому, що «спроможність» – це «можливість реалізувати вміння», а здатність, притаманна об'єктові, – це «уміння здійснити задумане» [2, 5].

Доцільно в нашому дослідженні розглянути і лінгвістичний аналіз Дейнеги О.В., який з економічної точки зору визначає поняття

«конкурентоспроможність» та «конкурентоздатність», зокрема: конкурентоспроможність – це комплекс характеристик об'єкта (товару, підприємства, регіону, країни), який визначає його потенційний результат на ринку; конкурентоздатність – це здатність певного об'єкта (товару, підприємства, регіону, країни) витримувати конкуренцію порівняно з аналогічними об'єктами на ринку [4, с. 62].

Науковці Фатхутдинов Р.А Чернилевський Д.В., в площині економічного дослідження характеризують конкурентоздатного фахівця як «продавця» професійних знань, умінь та навичок, а також зазначають, що фахівці конкурують між собою через робочі місця [16, 17].

Психолог Мітіна Л.М. аналізує конкурентоздатність фахівця як успіх, досягнення в діяльності, а крім того, здатність фахівця вистояти та перемогти в конкурентній боротьбі [7].

Маркетологи Немчин А.М., Минаєв Д.В., Новиков А.М. бачать конкурентоздатність фахівця як властивість успішно витримувати конкуренцію на ринку праці порівняно з фахівцями аналогічних професій та рівня кваліфікації. На їхню думку, конкурентоздатність фахівця забезпечується завдяки високому професійному рівню, особистісним якостям, інноваційному й мотиваційному потенціалу [8].

Професор Сергеева Л.М. поняття конкурентоздатності формулює, виходячи з переліку особистісних компетенцій і визначає його як узагальнений показник, що характеризує рівень професійної, соціальної та особистісної компетенції випускника, який дає йому впевненість у своїх силах і здатність витримувати конкуренцію на ринку праці порівняно з випускниками аналогічних навчальних закладів [11].

Відповідно до визначень науковців у різних наукових площинах, ми можемо трактувати поняття конкурентоспроможність фахівця – як наявність у фахівця можливостей конкурувати на ринку праці, а конкурентоздатність фахівця – як здатність фахівця конкурувати, тобто наявність у нього відповідних компетентностей та особистісних переваг, які дозволяють

виграти конкурентну боротьбу.

До переліку особистісних переваг фахівця науковець Веревкин І.А. відносить наступні: високий рівень працездатності; прагнення до якісного кінцевого результату; стресостійкість, здатність долати труднощі; творче ставлення до праці; прагнення до професійного самовдосконалення; здатність до прийняття відповідальних, часом ризикованих рішень; комунікабельність, здатність до співпраці, співтворчості; здатність до швидкого освоєння нової справи; здатність до самоосвіти, самореалізації, саморозвитку [3].

За результатами опитування роботодавців, серед основних особистісних переваг фахівця респонденти визначають: відповідальність (23 особи (100%)), здатність до навчання (23 особи (100%)), мобільність (19 осіб (82,6%)) здатність працювати в команді (22 особи (95,7%)); до професійних – високу кваліфікацію (23 особи (100%)) та додаткову освіту або суміжну професію 18 осіб (60%)) [11] (рис.1).

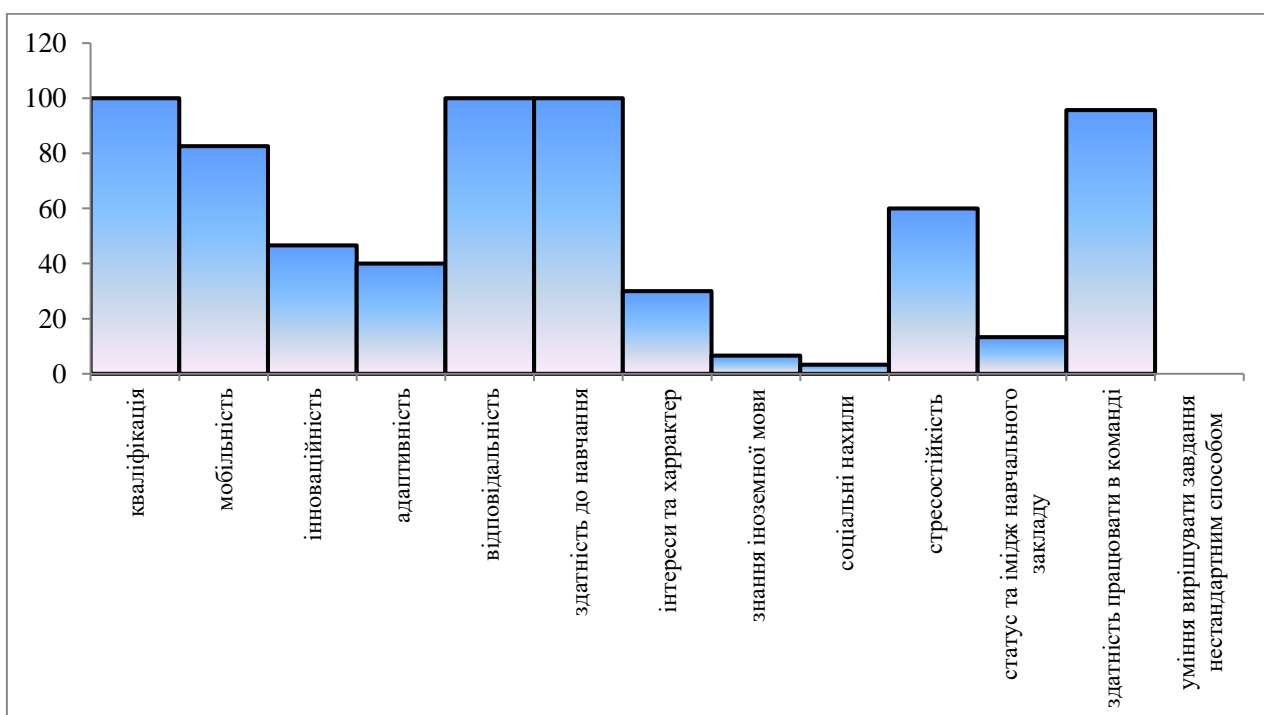

Рис. 1 Складові конкурентоздатності фахівця професійного навчального закладу (за результатами опитування роботодавців)

Враховуючи вищезазначене, ми вважаємо, що конкурентоздатність

фахівця професійного навчального закладу – це здатність випускника відповідати вимогам роботодавця в даний період, через конкурентні (професійні та особистісні) переваги по відношенню до інших фахівців у певній галузі.

Висновки і перспективи (Discussion). В результаті дослідження уточнені поняття «конкурентоздатність» та «конкурентоспроможність», обґрунтовано відмінність між ними та зроблено висновок, що конкурентоспроможність фахівця – це наявність у фахівця можливостей конкурувати на ринку праці, а конкурентоздатність фахівця – це здатність фахівця конкурувати, тобто наявність у нього відповідних компетентностей та індивідуальних особливостей, які дозволяють виграти конкурентну боротьбу.

На основі проведеного огляду літературних джерел визначено поняття «конкурентоздатність фахівця професійного навчального закладу» – як здатність випускника відповідати вимогам роботодавця в даний період, через конкурентні (професійні та індивідуальні) переваги по відношенню до інших фахівців у певній галузі.

Зроблено спробу виділити важливі для роботодавця особистісні та професійні складові конкурентоздатності фахівця професійного навчального закладу. Визначено, що особистісні складові (відповідальність, здатність до навчання, мобільність, здатність працювати в команді) розпочинають формуватись ще з раннього віку, а професійні (висока кваліфікація, додаткова освіта або суміжна професія) – започатковуються саме в професійних навчальних закладах.

Перспективними є дослідження з проблеми формування навиків самореалізації особистості та підвищення інтелектуального і кваліфікаційного рівня упродовж усього життя.

Список використаних джерел

1. Бондар В.І. Конкурентоздатність педагога як складова його

професійної компетентності / В. І. Бондар // Почат. шк. – 2008. – № 7. – С.22–23.

2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / [уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел] – К. : Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. — 1728 с.

3. Веревкин И.А. Воспитание конкурентоспособной личности будущего учителя / Инновации и традиции в решении проблем модернизации современного образования: материалы международной научно-практической конференции: 1-30 июня 2010 г.

4. Дейнега О.В. Методологічні аспекти оцінювання конкурентоздатності підприємств [Електронний ресурс] // Наукові праці Вінницького національного технічного університету. Електронне наукове фахове видання. Відділ Логістика. – 2008. — С. 61 – 68. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/VNULP/Logistyka/2008_623/10.pdf. – Назва з екрану

5. Етимологічний словник української мови : т. 2 / [уклад. Н.С. Родзевич та ін.] — К. : Наукова думка, 1985. — 572 с.

6. Короткий тлумачний словник української мови: Близько 7000 слів / За ред. Д.Г. Гринчишина; [Наук. ред. О. Д. Пономарів]. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2004. – 605с.

7. Митина Л.М. Психология развития конкурентоспособности личности / Л.М. Митина. – М. – Воронеж: МОДЭК, 2002. – 400 с.

8. Немчин А.М., Минаев Д.В. Вузы Санкт-Петербурга и рынок образовательных услуг: структура, конкуренция, проблемы // Обучение и карьера. - 2000. - №2. – С.38-40.

9. Новиков А.М. Экономика конкурентоспособна, а образование? // Специалист. – 2001. - № 4. - С.207

10. Олійник В.В. Основні проблеми розвитку системи професійно-технічної освіти / В. В. Олійник. // Післядипломна освіта в Україні. – 2008. – Спецвипуск. – С. 7 – 10.

11. Сергеева Л.М. Конкурентоздатність фахівця як соціально-педагогічна категорія /Л.М. Сергеева //Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. зб. наук. пр. /[редкол. Л.Б. Лук'янова (голова) та ін.]; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. – К., 2015. – Вип. 1 (10). – 265 с. – С. 72–80.

12. Стойчик Т.І. Конкурентоздатність фахівців: результати експериментальної роботи / Т.І.Стойчик // Професійно-технічна освіта .-2017– № 1

13. Тлумачний словник української мови: Близько 14 000 слів і словосполучень / [Уклад. Ковальова Т.В., Коврига Л.П.]. – Х.: Синтекс, 2002. – 671 с.

14. Тлумачний словник української мови: Понад 12 500 ст. (близько 40 000 сл.) / За ред. В.С. Калашника; [Уклад.: Боярова Л. Г. та ін.]. – 2-е вид., перероб. й допов. – Х.: Прапор, 2006. – 991с.

15. Тлумачний словник чужомовних слів в українській мові: Правопис.

Грамматика: 10 000 слів: Політика. Економіка. фінанси. Право. Історія. Наука. культура: [Для студентів вищ. та серед. навч. закладів] / [Уклад. Сліпушко О.М]. – К.: Криниця, 2000. – 511 с. – (Сучасні словники України)

16. Фатхутдинов Р.А. Управление конкурентоспособностью организации: Учебник. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 544 с.,

17. Чернилевский Д.В. Дидактические технологии в высшей школе: учеб. пособие для вузов / Д.В.Чернилевский. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 437 с.

References

1. Bondar, V.I. (2008). Konkurentozdatnist pedagoga yak skladova yogo profesiynoi kompetentnosti [The Competitiveness of Pedagogue as part of his professional competence]. Elementary School - Elementary School,7, 22-23 [in Russian]

2. Busel, V.T. (2005). Velykyi Tlumachnyi Slovnyk Suchasnoi Ukrainskoi movy [Big Explanatory Dictionary of Modern Ukrainian Language]. Kyiv: Irpin VTF «Perun» [in Ukrainian]

3. Verevkin, I.A. (2010). Vospitanie konkurentosposobnoi lichnosti budushchego uchitelya Innovacii I tradycii v reshenii problem modernizacii sovremennogo obrazovaniya [Innovation And Traditions in the Solving Problems of Modernization in Modern Education]. Innovacii I tradycii v reshenii problem modernizacii sovremennogo obrazovaniya

4. Deynega, O.V. (2008). Metodologichni aspekty ocinuvannya konkurentozdatnosti pidpryemstv [Metodologichni aspekty ocinuvannya konkurentozdatnosti pidpryemstv]. Naukovi praci Vinnyckkogo Nacionalnogo Tehnichnogo Universytetu - Naukovi praci Vinnyckkogo Nacionalnogo Tehnichnogo Universytetu, vol. 61-68. Retrieved from http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/VNULP/Logistyka/2008_623/10.pdf [in Ukrainian]

5. Rodzevych, N.S. (1985). Etymologichni slovnyk ukrainskoi movy [Etymological Ukrainian Dictionary]. Kyiv: Sientific thought [in Ukrainian]

6. Grynchyshyna, D.G. (2004). Korotkyi tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy [Short Ukrainian Explanatory Dictionary]. Kyiv: Pub.center «Prozvita» [in Ukrainian]

7. Mitina, L.M. (2002). Psihologiya razvitiya konkurentosposobnosti lichnosti [Psychology of Development of the Competitive Person]. Moscow-Voronezh: MODEK [in Russian]

8. Nemchin, A.M. & Minaev D.V. (2000). Vuzy Sankt Peterburga i rynek obrazovatelnyh uslug: structura, konkurenciya, problemy [Vuzy Sankt Peterburga i rynek obrazovatelnyh uslug: structura, konkurenciya, problem. Obuchenie i kariera - Obuchenie i kariera, 2, 38-40 [in Russian]

9. Novikov, A.M. (2001). Ekonomika konkurentosposobna, a obrazovanie? [Economy is Competitive, but Education?]. Specialist - Specialist, 4, 207 [in Russian]

10. Oliynyk, V.V. (2008). Osnovni problemy rozvytku systemy profesiyno-tehnichnoi osvity [Pislyadyplomna osvita v Ukraini. The Main Problems of Development of Professional]. Technical Educational System - Postgraduate Education in Ukraine,7, 10 [in Ukrainian]

11. Sergeeva, L.M. (2015). Konkurentozdatnist fahivtsya yak socialno-pedagogichna kategoriya. Osvita doroslyh: teoriya, dosvid, perspektyvy.zb.nauk.pr. - In-t ped.osvity i osvity doroslych NAPN Ukrainy. Adult Education: theory, experience, prospects.col.scient.pap., 1(10), 72-80 [in Ukrainian]

12. Stoychyk, T.I. (2017). Konkurentozdatnist fahivciv: rezultaty eksperementalnoi roboty. Profesiyno-tehnichna osvita. [Competitiveness of Specialists: the Result of Experimental Work]. Profesiyno-tehnichna osvita, 1 [in Ukrainian]

13. Kovaliova, T.V., Kovryga ,L.P. 2002). Tlumachnyi Slovnyk Ukrainskoi Movy: Bluzko 14 000 sliv i slovopoluchen [Explanatory Ukrainian Dictionary: About 14 000 Words and Wordcombinations]. Kharkiv: Syntex [in Ukrainian]

14. Kalashnyk, V.S. (2006). Tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy: ponad 12 500 st.(blyzko 40 000sl) [Explanatory Ukrainian Dictionary: Above 12 500 p.(About 40 000 wc]. Kharkiv: Prapor [in Ukrainian]

15. Slipushko, O.M. (2000). Tlumachnyi slovnyk chuzhomovnyh sliv v ukrainskiy movi: Pravopys. Gramatyka: 10 000 sliv: Polityka. Ekonomika. Finansy. Pravo. Istoriya. Nauka. Kultura [Explanatory Dictionary of Foreign Words in Ukrainian: Spelling. Grammar: 10 000 words: Politics. Economics. Financ. Right. History. Science. Culture]. Kyiv: Krynytsa [in Ukrainian]

16. Fathutdinov, R.A. (2005). Upravlenie konkurentosposobnostiyu organizacii [Management of Competitiveness of Organization]. Moscow : Publ. Exmo[in Russian]

17. Chernilevskiy, D.V. (2002). Didakticheskie tehnologii v vysshei shkole [Didactic Technology in High School]. Moscow: Yuniti-Dana [in Russian]

КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ СПЕЦИАЛИСТА ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ

Т.И.Стойчик

Аннотация. В статье освещена актуальная проблема конкурентоспособности специалистов профессионального учебного заведения. Обосновано и сделано сравнительный анализ понятий «конкурентоспособность» и «конкурентопригодность»; сформулировано понятие «конкурентоспособность специалиста профессионального учебного заведения»; исследовано личностные и профессиональные составляющие компетентности в научной литературе; определено личностные и профессиональные составляющие компетентности конкурентоспособного специалиста профессионального учебного заведения по результатам опроса работодателей; обосновано пути повышения уровня конкурентоспособности специалистов профессионального учебного

заведения.

В процессе исследования использован комплекс взаимосвязанных методов исследования, в том числе теоретических и эмпирических.

В результате исследования уточнены понятия «конкурентоспособность» и «конкурентопригодность», обоснованы отличия между ними и сделан вывод, о том, что конкурентоспособность специалиста – это наличие у специалиста возможностей конкурировать на рынке труда, а конкурентопригодность специалиста – это способность специалиста конкурировать, то есть наличие у него соответствующих компетентностей и индивидуальных особенностей, которые позволяют выиграть конкурентную борьбу.

На основе проведенного обзора литературных источников определено понятие «конкурентоспособность специалиста профессионального учебного заведения» – как способность выпускника соответствовать требованиям работодателя в данный период, через конкурентные (профессиональные и индивидуальные) преимущества относительно других специалистов в определенной сфере.

Сделана попытка выделить важные для работодателя личностные и профессиональные составляющие конкурентоспособности специалиста профессионального учебного заведения. Определено, что личностные составляющие (ответственность, способность к обучению, мобильность, способность работать в команде) начинают формироваться еще с раннего возраста, а профессиональные (высокая квалификация, дополнительное образование или смежная профессия) – формируются именно в профессиональных учебных заведениях.

Перспективными будут исследования проблем формирования навыков самореализации личности и повышения интеллектуального и квалификационного уровня на протяжении всей жизни.

Ключевые слова: конкурентоспособность, конкурентопригодность, конкурентоспособность специалиста, профессиональное учебное заведение.

COMPETITIVENESS OF A SPECIALIST OF THE VOCATIONAL COLLEGE: PROBLEMS AND PROSPECTS

T.I.Stoichyk

Abstract. *The actual problem of competitiveness of specialists of vocational college is highlighted in the article. Comparative analysis of the concepts "competitiveness" and "competitive" is grounded and led; the concept "competitiveness of specialist of vocational college" is formulated; the personal and professional components of competitiveness in the scientific literature are studied" the personal and professional components of competitiveness specialists of vocational college according to the results of the employers' survey are determined; the ways of improving of specialists' competitive level of vocational college are grounded.*

The complex of interconnected methods of researching such as theoretical and empirical is used in the process of the researching.

According to the results of the researching the concepts of "competitiveness" and "competitive" are clarified; the difference between them is grounded and the conclusion is made, that the specialist's competitiveness means that the specialist has the opportunities to compete in the labour market, but the specialist's competitive is the specialist's ability to compete, it means that he has the relevant competencies and individual characteristics that enable to win the competition.

On the base of the review of the literature sources the concept "competitiveness of specialist of vocational college is determined as the ability of a leaver to answer for the employers' requirements in this period, through competitive (professional and individual) advantages in relation to others specialists in the particular brunch.

It is made the attempt to determine the main personal and professional components of the specialist' competitiveness of vocational college. It is determined that personal components (responsibility, ability to study, mobility, ability to work in a team) are formulated from the early age, but professional (high qualification, extra education or contiguous profession) are created in the vocational establishments.

The researching into the problem of forming skills of person's self-realization and improving the intellectual and qualified level during all life is perspective.

Keywords: *competitiveness, competitive, competitiveness of a specialist, vocational educational establishment.*